

ЕКОНОМИСТЪ

ПЕРИОДИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ НА СПИСАНИЕ „ЕКОНОМИСТЪ“

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЯ
БУЛ. „ФЕРДИНАНДЪ“ 97 — ВАРНА
ТЕЛЕФОНЪ 25-37. ЧЕК. С/КА 4444
РЕДАКТИРА КОМИТЕТЪ

Стопански годишникъ „ЕКОНОМИСТЪ“

Когато човекъ наблюдава отношенията между държавитъ, вижда, че материалната имъ култура е единъ отъ факторитъ на тѣхния политически авторитетъ и престижъ. Великитъ сили сж такива не само поради голѣмата си територия, защото има обширни държави безъ да бждатъ велики сили; великитъ сили сж такива и не само поради броя на населението имъ, защото има държави съ многобройно население безъ да бждатъ велики сили. Решителната роля за качеството велика сила се играе отъ националното богатство.

Разбира се, ний не сме, не можемъ и да претендираме да бждемъ велика сила, но поне можемъ и трѣбва да претендираме за подобаващо отнасяне на другитъ къмъ насъ. Както се казва, едно отъ условията за тази целъ е и материалното ни благосъстояние, защото то ще ни направи по-интересни, по-търсени и по-уважавани. А материалното благосъстояние е дѣло на народното стопанство, въ съвокупността на всичкитъ му отрасли. Поради това, колкото по-добре опознаваме условията на всѣка народостопанска отрасль: колкото по-разсѣдливо и по-пресмѣтливо поставяме целитъ на всѣка отъ тѣзи отрасли, колкото по-пълна и научно по-фундирана е хармонията между отдѣлнитъ народостопански отрасли, толкова по-голѣмъ ще бжде общиятъ ни националенъ продуктъ. А знае се, че по-доброто материално благосъстояние създава основата и за по-широкъ духовенъ подъемъ. Ето това сж тѣ дветъ качества, които открито и героично трѣбва да преследваме: материално благоденствие и широка духовна култура. Имаше ли това, тогава външниятъ политически престижъ и авторитетъ на нашия народъ ще дойде самъ по себе си. „Економистъ“ е въ услуга именно на тази голѣма задача: да разработва и да съе стопански знания и стопанска идеяност. Сътрудничитъ му, които произхождатъ отъ всички отрасли на стопанската дейностъ и отъ всичкитъ разклонения на духовната ни култура, сж най-убедителната гаранция за ревностната служба на „Економистъ“. Отъ своя страна и читающиятъ свѣтъ улесни задачитъ на списанието извънредно много, като пое единъ неочаквано широкъ пласментъ. По тази причина редакцията на списанието се вижда въ възможностъ да разшири подетото отъ сътрудници и читатели дѣло и да даде на стопанската ни култура всичко каквото може, безъ остатъкъ. Понеже въ списанието се помѣстватъ сравнително по-кратки статии и често пѣти съ по-специаленъ характеръ, редакцията на списание „Економистъ“ ще сложи началото на единъ годишникъ „Економистъ“. Този годишникъ ще съдържа 15-20 завършени изследвания върху отдѣлнитъ отрасли на народното ни стопанство за всѣка изтекла година.

Къмъ всѣко отъ отдѣлнитъ изследвания ще бждатъ прибавени числови и диаграмни материали, за да дадемъ възможностъ на читателитъ за собствени проучвания. Всички споменати изследвания ще бждатъ научно разработени и ще обхващатъ всички проблеми отъ съответната отрасль. Изготвянето на сжититъ ще бжде повѣрено на специалисти по материята си. По този начинъ годишникътъ „Економистъ“ ще улесни читателитъ да следятъ не само конюнктура на една или друга отрасль за изтеклата година, но и да си оформятъ обобщена представа за състоянието на цѣлото народно стопанство. А когато на масата на единъ човекъ се събератъ нѣколко последователни годишници, той ще може да проследи конюнктурата и структурата на всѣка стопанска отрасль презъ течението на известенъ периодъ отъ време и да си създаде научно обоснована представа за конюнктурата и структурата на цѣлокупното народно стопанство въ процеса на едно по-продължително време. Впрочемъ, тъкмо при наблюдения за по-дълъгъ периодъ отъ време могатъ да се доловятъ всички вариации на народостопанскитъ ни прояви.

Редакцията смѣта, че чрезъ това основно научно разработване на ежегоднитъ движения и проблеми на обществено-стопанскитъ ни отрасли ще извлѣкни единъ приятенъ дългъ къмъ отечеството. Годишникътъ „Економистъ“ ще бжде обещаната въ миналия брой на вестника безплатна премия за изплатенитъ абонаменти на списание „Економистъ“.

Проф. Станчо Чолаковъ

Б. Р. По-подробни сведения за стопанския годишникъ „Економистъ“ сж помѣстени на страница 2-ра отъ настоящия брой на вестника.

ГОЛѢМОТО НАМАЛЕНИЕ НА НАШИЯ ИЗНОСЪ

презъ първитъ месеци на н. г.

Месецъ януарий обикновено е сезонъ на усиленъ износъ на български произведения на чуждитъ пазари. Презъ този месецъ се изнасятъ значителни количества тютюни, зърнени храни, свине, месо и т. н. Месецитъ на намаленъ износъ сж обикновено май и юний, когато се е ликвидирало съ старитъ реколти и е започнала продажбата на новитъ. Въ това отношение месецъ януарий 1939 година прави го-

на, срещу 1.766.569 тона за предшествуващата реколта, или показва едно увеличение отъ 21.7 %, представлява една нова и трудна за преодоляване спѣнка въ нашата външна търговия. Но отъ друга страна, ако този относително по-голѣмъ излишекъ се пласира въ клирингови страни, той ще може да подобри търговския баланс на страната.

Сжщо така голѣмо намаление показва тютюнътъ, който намалява износа си отъ 314.1 милиона лева за януарий 1938 година на 217.9 милиона лева за януарий 1939 година, или показва едно намаление отъ 96 милиона лева само за единъ месецъ.

Отъ земеделскитъ растения показватъ намаление още ръжътъ съ 5.1 милиона лева (намаление въ производството презъ 1938 г. съ 21.14 %); слънчогледовото семе съ 4.6 милиона лева (намаление на производството 33.000 тона или

може дв се предполага, че намалениятъ износъ на яйца въ сравнение съ януарий 1938 година се дължи на закъсняване на сезона, това съображение не важи за износа на закланитъ живи кокошки.

Срещу изброенитъ по-горе намаления въ износа, презъ месеца се отбелязватъ нѣколко незначителни увеличения, отъ които най-голѣмо е това на печенитъ сливи, износътъ на които възлиза презъ януарий 1939 г. на 12.912 хиляди лева срещу 1.322 хиляди лева за януарий 1938 г., или едно увеличение отъ 11.590 хил. лева. Това увеличение се дължи на добрата реколта на сливи презъ 1938 г., докато презъ 1937 г. тази реколта бѣше почти изцѣло унищожена. Следното по-размѣръ увеличение на износа е това на суровитъ агнешки кожи, износътъ на които възлиза на 9.5 милиона лева, срещу 1.4 милиона лева за януарий 1938 г., или едно увеличение отъ 8.1 милиона лева.

Друго по-сжществено увеличение е това на коприненитъ пашули, отъ които сж изнесени презъ януарий 1939 г. за 5.752 хил. лева, докато презъ 1938 г. не е изнесено нищо. Това е сжщо така единъ артикулъ, който презъ последнитъ години показва малка устойчивостъ въ цифритъ на производството и износа, като презъ 1938 година се достигна дори и до вносъ на пашули. По-незначителни увеличения

рий 1939 г. се отбелязва една повсемѣстна тенденция на намаление на износа ни къмъ съответнитъ страни, съ изключение на износа ни къмъ Гърция, Румжния, Турция и Унгария, къмъ които се отбелязватъ малки увеличения. Най-важниятъ фактъ, обаче, който ни се налага съ една последователност, отиваща до изключване на случайнитъ и конюнктурни отклонения, е процентното увеличение на участието на Германия и Италия въ нашия износъ. Презъ м. януарий това процентно участие на Германия достига своя рекорденъ размѣръ съ 242.6 милиона лева отъ всичко 308.9 милиона лева износъ, или Германия участва съ 78.3% въ износа ни презъ този месецъ, срещу 65.9% за сжщия месецъ отъ миналата година. Италия отъ своя страна участва презъ януарий 1939 година съ 8.3% отъ износа ни, срещу 7.7% за януарий 1938 г., а общо износътъ ни къмъ дветъ тоталитарни държави възлиза на 86.6% презъ януарий 1939 година срещу 73.6% презъ януарий 1938 г. За една година, следователно, процентното участие на горнитъ две държави, които иматъ еднаква стопанска и обща политика, въ нашата износна търговия е нараснало съ 13%. Това е единъ фактъ, който трѣбва да спре вниманието на всички стопански и ржководни срѣди въ България, тъй като засилването на процентното участие къмъ Германия се извършва въ периодъ на намаление на износната ни търговия, а не на увеличение, което означава, че засилването на германското участие не става за смѣтка на едно по-силно развитие на търговията ни къмъ Германия, а за смѣтка на загубването на нашитъ стари или по-нови свободни пазари.

Това много силно стопанско ориентиране къмъ една страна

Въ годишника

„ЕКОНОМИСТЪ“

се отразяватъ и подлагатъ на научна преценка всички събития и прояви на народостопанската и частностопанската ни дейностъ

Такивагодишници издаватъ само най-голѣмитъ стопански списания въ чужбина.

20.16 %); кюспе слънчогледово съ 5.2 милиона лева, царевича съ 1.1 милиона лева (намаление на производството съ 39.68 %) и т. н.

Прави впечатление сжщо така, че и скотовѣднитъ артикули, които сж свързани тѣсно съ производството на земеделски растения, посрѣдствомъ храненето, показватъ значителни намаления.

Най-яркъ примѣръ въ това отношение е износътъ на яйца. Яйцата сж единъ артикулъ, който следва почти закономѣрно развитието на реколтитъ въ страната. И наистина, виждаме, че износътъ на яйца презъ януарий 1939 г. възлиза на 520 хил. лв., срещу износъ за 11.814 хил. лева презъ януарий 1938 година. Сжщо така значителни намаления имаме въ износа на свине и на свинско месо. Така, презъ януарий 1939 г. сме изнесли свинско месо за 3.8 милиона лева, срещу 19.8 милиона лева за сжщия месецъ отъ 1938 година, или имаме едно намаление отъ 16 милиона лева. При живитъ свине положението е сжщото, като износътъ имъ е спадналъ отъ 18.8 милиона лева за януарий 1938 година, на 2.0 милиона лева за януарий 1939 година, или едно намаление отъ 16.8 милиона лева. Намалението на износа на живи и заклани птици сжщо така е очебийно, защото ако

Годишникътъ „ЕКОНОМИСТЪ“ сж отдѣлнитъ томове на БЪЛГАРСКАТА СТОПАНСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

Изплатилитъ на време абонамента на списанието ще ги иматъ безплатно. Платете си абонамента на списанието веднага или най-късно до 1 май.

показва износа на мешини, на глицеринъ, пашкулни отпадѣци, орѣхи, сирене и т. н.

Въ областта на вноса се отбелязватъ нѣколко по-значителни намаления, а именно въ следнитъ групи: машини и оржжия — намаление съ 36.3 милиона лева; кожи и кожени издѣлѣя — намаление съ 10.4 мил. лева; текстилни материали и издѣлѣя — намаление съ 4.9 мил. лева и джбилинни вещества и др. — намаление съ 3.2 милиона лева. Срещу тия намаления се отбелязватъ увеличения въ малкъ размѣръ въ всички почти групи стоки, но най-значителни сж увеличенията въ металитъ и издѣлѣята имъ (9.4 мил. лв.); желѣзопжжнитъ материали — 4.7 мил. лв.; минерални масла и др. — 8.2 мил. лв. и т. н.

Въ развитието на търговията по държави презъ януа-

1 май 1939 година

е последниятъ день, на който може да се плати абонамента на сп. „Економистъ“ съ право на получаване годишника.

Платилитъ следъ тая дата нѣма да получатъ безплатно годишника, а последниятъ струва 100 лв.

или къмъ единъ политически блокъ отъ страни въ днешнитъ времена води неизбѣжно и до политическо ориентиране къмъ тѣхъ, а това не трѣбва да става автоматически.

С. Ц. Б. Р. 1. Данни за външната ни търговия презъ февруарий сж дадени на страница 2, колона 4 (2), долу.
2. Статията е написана преди присъединяването на Чехословакия.

63% отъ абонатитъ на списание-то изплатиха абонамента си до 10 мартъ и ще получатъ,

БЕЗПЛАТНО

ГОЛѢМИЯ ГОДИШНИКЪ НА
БЪЛГАРСКОТО СТОПАНСТВО

По искане на много абонати, които не бѣха осведомени своевременно, продължаваме до 1 май срока за получаване на премията.

ОБЪРНЕТЕ!

По подобие на голѣмитѣ стопански списания въ чужбина „ЕКОНОМИСТЪ“ реши да издава ежегодно единъ голѣмъ ГОДИШНИКЪ НА БЪЛГАРСКОТО СТОПАНСТВО

съ следните отдѣли:

ЗЕМЕДѢЛИЕ
ЗАНАЯТИ
ИНДУСТРИЯ
МИННО ДѢЛО
ТЪРГОВИЯ
КРЕДИТНО ДѢЛО
ДЪРЖАВНИ ФИНАНСИ
ОБЩИНСКИ ФИНАНСИ
КООПЕРАТИВНО ДѢЛО
СЪОБЩЕНИЯ
СОЦИАЛНО ДѢЛО
ЗАСТРАХОВ. ДѢЛО
СТОПАНСКИ ТУРИЗЪМЪ

Всѣки отъ тия отдѣли ще бжде написанъ отъ специалистъ и ще представлява едно подробно изследване върху развитието на съответния дѣлъ отъ народното стопанство презъ изтеклата година. Изследванията ще бждатъ снабдени, респ. допълнени съ изобилни статистически данни и диаграми.

Въ специални допълнения ще бждатъ дадени сведения за по-голѣмитѣ търговски и индустриални предприятия, банки, минни предприятия, желѣзници и параходни дружества, кооперативни съюзи, застрахователни дружества, дирекция на труда, обществени осигуровки и пр. и пр.

Годишникътъ ще бжде луксозно издаденъ и богато илюстриранъ. Ще съдържа повече отъ 250-300 страници на голѣмъ албуменъ форматъ (като списанието). Той ще бжде ценно помагало, настолна книга, както за практическитѣ стопански деятели, така и за ученитѣ и учащитѣ.

Последователно събиранитѣ годишници, заедно съ книгитѣ отъ списанието, ще образуватъ една хубава библиотека—скрижали на българската стопанска история, стопан. и социал. политика.

Цената на годишника за текущата година е 100 лв.

Абонатитѣ на сп. „Економистъ“, които сж си изплатили вече абонамента, ще получатъ годишника безплатно.

За да дадемъ и на останалитѣ абонати възможност да получатъ годишника безплатно, продължаваме срока на плащането до 1 май. Това продължение на срока е единствено и въ никой случай нѣма да бжде повторено.

Впрочемъ, апелираме къмъ г. г. абонатитѣ, които не сж си изплатили още абонамента на списанието, да сторятъ това веднага или найкъсно до 1 май т. г., за да получатъ безплатно годишника.

Подробни сведения за съдържанието на годишника и за лицата, които ще взематъ участие въ списването му, ще бждатъ дадени въ книга 3-а на сп. „Економистъ“, а самиятъ годишникъ ще бжде разпратенъ едновременно съ 4-а книга.

АКЦИОНЕРНО Д-во „ИЗИДА“

Въ развитието на младото българско стопанство, респективно индустриално производство, дружество „Изида“ заема своето собствено мѣсто. Презъ своето надъ четиридесетъ годишно съществуване, то се утвърди като една необходимостъ за благоустройството на българския градъ, останалъ много назадъ въ това отношение.

Дружеството „Изида“ е основано презъ 1898 год. и е приемникъ на съществуващото тогава събирателно дружество, собственост на керамичната фабрика въ с. Новоселци. Малко по-късно разработва кариерата за добиване гранитни камъни въ гр. Пловдивъ отъ

където добивае павета. Софийа, Пловдивъ и нѣкои други градове въ България иматъ началото на своя гранитенъ паважъ отъ камънитѣ на кариерата на дружество „Изида“. Сжщото събирателно дружество прехвърли върху новообразуваното тогава акционерно дружество възложения му търгъ за канализирането на гр. София, което д-во „Изида“ изпълни съ успехъ.

Така то свърза името си съ първитѣ благоустройствени начинания на нашата столица, както и на страната.

Следната таблица ни дава една представа за материалното развитие на д-во „Изида“:

Година	Капиталъ	Резерви	Инвестиции	Реализирана печалба	Загуба
	в х и л я д и л е в а				
1898	1.000	—	902	98	—
1903	1.000	80	318	73	—
1908	1.000	70	1.457	86	—
1913	2.000	226	1.319	104	—
1918	2.500	269	2.203	—	146
1923	5.000	600	5.333	2.058	—
1928	10.000	350	14.200	3.961	—
1933	25.000	6.542	30.815	288	—
1935	25.000	6.317	28.481	—	569

Отъ горната таблица е видно, че до 1918 год. капиталътъ, инвестициитѣ и реализирани печалби сж се движили въ една близка относителностъ помежду си, докато следъ тази година почва едно бързо нарастване на горнитѣ пера.

Последното се дължи на нарастванитѣ и изостанали незадоволени нужди възстанали на войнитѣ. Годишнитѣ 1923 и 1928 сж били най-благоприятни отъ къмъ реализирани печалби. Общата стопанска криза следъ 1929 год. се е отразила сжщо неблагоприятно върху стопанската дейностъ на дружеството, респективно въ ценитѣ на произведенитѣ стоки.

Дружеството „Изида“ произвежда: канализационни тръби, клинкери, фаянсови, каменинови и теракотни плочи и огнеупорни тухли, както и обикновени такива. Отъ 1927 год. създаде ново производство; порцеланови изолатори и нѣкои предмети уждати за електрически инсталации.

Суровиятъ материалъ добива отъ собствената си кариера, намираща се въ землището на село Новоселци.

Използува изключително български работни сили.

Д-во „Изида“ въ стремени си да излѣзе и вънъ отъ границите на България, се опита да проникне въ съседнитѣ държави и се яви на обявения търгъ презъ 1926 год. за доставката на каменинови тръби за строящата се канализация на Солунъ. Въпреки че д-во „Изида“ на този международенъ търгъ би по цена и качество другитѣ конкуриращи страни, по политически причини не успѣ да го вземе, но създаде едно добро име на българското производство.

Въ желанието си да подобри и разнообрази производ-

ството си създаде и създава все по нови обекти. Отъ 1930 год. почна фабрикуването на изолатори съ висока напрежение, санитарни артикули; като клозети, омивалници, сервиси за миещи и др. подобни, които се посрещатъ много добре отъ българския консуматоръ.

Отъ сжщата година започва изработването на по ценни стоки: финна художествена керамика отъ мѣстни сурови материали съ целъ за износъ. Резултатитѣ отъ произведенитѣ работи сж насърчителни.

Въ произвеждането на канализационни материали д-во „Изида“ остава единственото голѣмо предприятие въ страната, а въ създаването и развитието на новата фаянсова и порцеланова индустрия даде и дава своя цененъ дѣлъ.

Интересни данни можемъ да извлѣчемъ отъ по-долу съставенитѣ баланси на дружеството за годинитѣ 1930 и 1936, тъй като по-новъ балансъ не е публикуванъ:

(Вижъ долната таблица)

Вследствие резширение дейността на дружеството и въвеждане на нови производства, наложило се е увеличение на капитала, както и ново инвестиране на срѣдства за постройки и машини, като е ангажиранъ въ сжщитѣ и единъ ипотеченъ заемъ възлизашъ презъ 1930 год. на 12 мил. лева, за да спадне презъ 1936 год. на 8 мил. лева

Известенъ интересъ представлява перото „стоки на лице“, което показва презъ 1930 год. 35 мил. лева и 1936 год. 26 мил. лева налични стоки, намиращи се на складъ при дружеството. Вънъ отъ ипотечния заемъ използвани сж въ производството и други чужди срѣдства, отъ които най-сжщественото перо е 19 мил. лева, респективно 16 мил. лева.

И. Г. Ф.

1930 г. 1936 г.		1930 г. 1936 г.	
въ хиляди лева		въ хиляди лева	
Ценни книжа	114	Капиталъ	20.000
Каса София	151	Резервенъ фондъ	6.140
Каса Новоселци	75	Ипотеченъ фондъ	5.900
Движ. и недвиж. имотъ	28.426	Ипотеченъ заемъ	269
Общ. управления	376	Дивиденди	9
Длъжности	2.864	Банки	19.661
Кариерно д-во	1.747	Кредитори	2.142
П-и за сдѣлане	859	П-и за изплащане	150
Стоки на лице	35.457	Ипотеченъ заемъ	12.193
Загуба	—	Печалба	3.605
	70.069		70.069
			64.825

Чинovníческо коопер. вз.-застрахователно д-во

Презъ изтеклата 1938 година Чинovníческото кооперативно взаимно-застрахователно дружество е достигнало рекордна продукция отъ 258 МИЛИОНА ЛЕВА нови застраховки по животъ.

За да се разбере грамадното значение на тази продукция, трѣбва да се отбележи, че 4/5 отъ всички български застрахователни дружества поотдѣлно, нѣматъ за цѣлѣния периодъ на своята дейностъ портфейлъ, какъвто Чинovníческото д-во е придобило само за една година.

Чинovníческото д-во има близо 2 милиона лева застрахованъ капиталъ и притежава крѣгло 40% отъ цѣлѣния застрахованъ капиталъ въ страната. То е раздало до сега въ форма на дивидендъ надъ 65 милиона лева на своитѣ членове-кооператори.

ДЕЙНОСТЪТА НА ОБЩИЯ СЪЮЗЪ

на българскитѣ земеделски кооперации презъ 1938 г.

Презъ изтеклата 1938 година

безъ м. декемврий, Общиятъ съюзъ на българскитѣ земеделски кооперации е извършилъ следнитѣ по-важни търговско-стопански дейности:

Износъ на външния пазаръ

1410 вагони плодове и зеленчуци за 82.880.000 лева; 42.135.120 бройки яйца за 72.469.027 лева; събралъ за вътрешния пазаръ и изнесълъ въ чужбина 197.710.000 килограма зърнени храни за 680.058.686 лева; млѣчни и животински произведения 803.084 кг. за 24.779.791 лв. и др.

Доставилъ и пласиралъ на вътрешния пазаръ:

колониални стоки за 48.191.151 лв.; петролъ и петролни деривати за 50.273.135 лв.; машини и резервни части за 18.500.000 лв.; книжни материали за 2.470.000 лв. и др.

ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ

на България презъ февруарий 1939 г.

Вносътъ

презъ февруарий т. г. възлизалъ на 26.748 тона за 367 мил. лв. Въ сравнение съ януарий т. г. сж внесени въ повече 2.580 тона за 95.7 мил. лв., а въ сравнение съ февруарий 1938 г. сж внесени въ повече 4.886 тона за 36 мил. лв. въ по-малко.

Износътъ

презъ февруарий т. г. възлизалъ на 7379 тона за 3194 мил. лв. Въ сравнение съ януарий т. г. сж изнесени въ по-малко 4304 тона за 95 мил. лв. въ повече, а въ сравнение съ февруарий 1938 год. сж изнесени въ по-малко 35.556 тона за 212 мил. лв.

Търговскиятъ балансъ

за февруарий т. г. се приключва съ пасивно салдо 47.6 мил. лв. срещу 160.8 мил. лв. активъ за сжщия месецъ на 1938 год.

За периодъ януарий—февруарий т. г. търговскиятъ балансъ се приключва съ пасивно салдо 9 мил. лв. срещу 409.9 мил. лв. активъ за сжщия месецъ на 1938 год.

Печатница „Варненска поща“